

kieviană¹. Aceeași datare și factură bizantină pentru o jumătate de cruce —relicvar de bronz² și o cruce dublă, de aur, de purtat la piept (engolpion), cu lanț și pietre semiprețioase la colțuri, exemplar de o deosebită valoare³. Tot la Dinogetia-Garvăn, pentru pătura conducătoare a orașului, au fost aduse, în secolele X—XII, de la Constantinopol sau Salonic, aplice de bronz aurit și emailat, inele de argint și bronz, cercei, cruciulițe duble, ultimele regăsindu-se și la Dolojman, Capidava, Măcin și Piatra Frecăței⁴.

Podoabele de proveniență bizantino-slavă nu s-au oprit numai în spațiul dobrogean. Dacă pentru teritoriul Țării Românești se așteaptă rezultatul cercetărilor în curs, în Moldova este cunoscut tezaurul de la Voinești-Iași, cu 31 piese, între care brățări similare celor din Bulgaria⁵; același tip s-a mai găsit la Oțeleni în Moldova și la Amnaș, în Transilvania, unde podoabele de factură bizantino-sud-dunăreană, alături de cele ale atelierelor răsăritene, au apărut și în alte numeroase locuri⁶.

Țesăturile de calitate, produse de atelierele bizantine și, mai târziu, de cele lombarde și flamande, au fost mult căutate de feudații din Țările Române. Urmele acestor țesături, dată fiind natura lor perisabilă, sînt totuși puține în săpăturile arheologice. Dacă un fragment de stofă de lînă, alături de un fuior de cînepă sau in, de două bobine și de un ghemuleț de fire de mătase, din așezarea de la Dinogetia-Garvăn ne îndreaptă spre meșteșugul practicat la fața locului, în schimb, două mici bucăți de țesături cu fir de aur și de argint provin, după toate probabilitățile, dintr-un atelier bizantin⁷. În contractele încheiate la 1281 pentru Vicina, alături de postavurile lombarde și franceze, care constituiau grosul încărcăturilor, mai apar și țesăturile bizantine: preponderența însă pe întreaga piață europeană aparține, la această epocă, celor dinții. La 23 iulie 1281, Guglielmo de Nervi primește în comandită de la Gabriele Botino mătase de Niceea, valorînd 50 hiperperi și 12 carați, pentru a o transporta la Vicina, rezervîndu-și o treime din beneficiu⁸. Pe măsură ce

¹ E. Comșa și Gh. Bichir, *O nouă descoperire de monede și obiecte de podoabă din secolele X—XI, în așezarea de la Garvăn (Dobrogea)*, în SCN, III, 1960, p. 231—233.

² I. Barnea, *Noi contribuții la cunoașterea țesutului în așezarea de la Garvăn (sec. X—XII)*, în SCIV, XII, 1961, 2, p. 307 și 312.

³ Gh. Ștefan, I. Barnea, B. Mitrea, D. Protase, V. Vătășianu, *Săpăturile de la Garvăn-Dinogetia*, în SCIV, II, 1951, 1, p. 35.

⁴ I. Barnea, *Relațiile dintre așezarea de la Garvăn și Bizanț*, în SCIV, IV, 1953, 3—4, p. 663—665; P. Aurelian, *Săpăturile de la Piatra Frecăței*, în «Materiale», VIII, 1962, p. 586.

⁵ Dan Gh. Teodor, *Tezaurul feudal timpuriu de obiecte de podoabă descoperit la Voinești-Iași*, în «Arheologia Moldovei», I, 1960, p. 246—249. Piese de tradiție mai vechi, similare celor de la Loveč (secolul X—XIII), din Bulgaria, găsite și într-un tezaur din secolele XIV—XVI: Eugenia Neamțu, *Obiecte de podoabă din tezaurul medieval de la Cotul Morii*, în «Arheologia Moldovei», I, p. 265—290.

⁶ Bako Geza, *Contribuții la istoria Transilvaniei de Sud-Est în secolele XI—XIII*, în SCIV, XII, 1961, 1, p. 113—118; K. Horedt, *Cercetările arheologice din regiunea Haghiz-Ugra și Teius*, în «Materiale...», I, p. 787—788.

⁷ I. Barnea, *Meșteșugurile în așezarea feudală de la Garvăn*, în SCIV, VI, 1955, 1—2, p. 115; același, *Noi contribuții la cunoașterea țesutului în așezarea de la Garvăn (sec. XI—XII)*, în SCIV, XII, 1961, 2, p. 307—309. Pentru țesutul la fața locului: Gh. Bichir, *O contribuție la cunoașterea țesutului în așezarea de la Garvăn (sec. X—XII)*, în SCIV, IX, 1958, 2, p. 429—443.

⁸ *Contributions à l'histoire de la domination byzantine et du commerce génois en Dobrogea*, X, Bucarest, 1923, p. 177 (nr. XX).